

fiunt, non pertineat. Tales ergo apparitiones ministerio Angelorum fiunt. Dixi autem, *regulariter*, quia incertum est, an interdum ex peculiari benevolentia personalis apparitio alicujus sancti fiat, et præsertim beatissimæ Virginis, quando Ildephonso sacerdotalem vestem attulit, vel alia similia. Nam etiam in corpore mortali vivens Jacobo in Hispania apparuisse creditur, quam apparitionem in propria persona fuisse factam Angelis illam deferentibus, ac comitantibus, in historiis Toletanæ, et Cæsaraugustanæ Ecclesiæ magnum fundamentum habet, ideoque prudenter, ac pie a multis creditur. Quidquid vero sit de specialibus privilegiis, ordinarie tales apparitiones impersonales esse creduntur. Et tunc fiunt absque dubio per sanctos Angelos in corporibus assumptis, sicut de aliis diximus. Imo etiam valde probabile est, Angelos non solum in persona hominum, sed etiam unum Angelum in persona alterius apparere. Ut, verbi gratia, Angelus inferioris ordinis in persona Seraphim, juxta sententiam Dionysii in superioribus tractatam.

24. *Cujus ordinis sint Angeli in his apparitionibus ministrantes.* — *Primum pronuntiatum.* — Unde potest tandem de his omnibus apparitionibus, quæ per Angelos fiunt in persona aliena, sive increata, sive creata, sive angelica, sive humana, interrogari, cujus ordinis sint Angeli, per quos fiunt? Ad hanc vero interrogationem, juxta doctrinam superius datam facile responderi potest imprimis, apparitiones semper fieri, per ministrantes Angelos, non per assistentes, quia non apparent, nec corpora sumunt, nisi mittuntur, ut per se clarum est: non mittuntur autem, qui assistunt, sed tantum, qui ministrant; ergo per illos etiam Deus ipse apparet, et fortasse ob eam causam Tertullianus illos *apparitores* vocat. Nec obstat, quod sustinere personam Dei, aut Christi, ejusque nomine, et auctoritate loqui, tantæ sit excellentiæ, ut supremorum etiam Angelorum dignitatem superare videatur. Non (inquam) hoc obstat, quia tota illius muneris excellentia non transcendit munus legationis ejusdam, quod munus Angelorum ministrantium proprium est, ad illos enim pertinet annunciare divina. Unde quoad hoc munus omnes Angeli censentur divinæ Majestati proportionati: solumque habetur ratio illarum rerum, seu negotiorum, ad quæ legationes ordinantur, ut ad

ea, quæ graviora sunt perfectiores Angeli, utique ministrantium ordinum remittantur.

25. *Secundum pronuntiatum.* — Unde dicendum est secundo has apparitiones per Angelos omnium ordinum ministrantium posse, et solere fieri: maxime vero ad custodes Angelos pertinere, et inter illos cum proportione negotiorum, et personarum distribui. Nam apparitiones ad profectum hominum ordinantur frequentius, et per Angelos infimæ Hierarchiæ facile fieri possunt, ut ex dictis in libro quarto manifestum est, et ideo si apparitio fit personæ privata, et propter commodum ejus, regulariter fiet per Angelum custodem ejus infimi ordinis; si vero fiat personæ publicæ, fiet per Archangelum, si sit de negotio gravissimo, vel universaliter pertinente ad aliquam communitatem, fiet per Angelum totius communitatis custodem. Et hinc Pererius, in c. 3. Exodi, disput. 6, in fine, conjectatur, Angelum qui apparuit Moysi in rubo, et in monte Sina, et Josue, fuisse Michaellem Archangelum, cui custodia populi Israeliti commissa creditur, ex Dan. 10 et 12, simili ergo proportione de aliis apparitionibus conjectura facienda est.

26. *Secundi pronuntiatum moderamen.* — Dixi autem, has apparitiones frequentius fieri per Angelos infimæ Hierarchiæ, quia Virtutes, et Potestates non mittuntur ad aliquid nuntiantum, vel ostendendum, ad quod hujusmodi apparitiones ordinantur. Nihilominus tamen quando Angeli mittuntur, ut nomine Dei aliquid supernaturaliter operentur, vel in puniendis hominibus, ut in Angelis missis ad Sodomam destruendam: vel in profligandis dæmonibus, ut sæpe in Apocalypsi, et Prophetis legitur, tunc verisimile est, apparitiones per Virtutes, vel potestates fieri. Circa omnes vero advertere opus est, sæpe Satanam transfigurare se in Angelum lucis: et ideo interdum apparitiones, quæ Dei, vel Christi, aut Sanctorum esse videntur, per malos Angelos fieri. Sed illæ non sunt veræ apparitiones, de quibus nos agimus, quæque per solos bonos Angelos fiunt, sed sunt fallaces, et a dæmonibus fiunt, et ideo prudenter cavendæ sunt, et discernendæ. De qua re aliquid in fine libri octavi, qui erit de damnatis Angelis, addemus: et videri potest P. Thyraeus, lib. de Apparit. Christi, c. 1 et 2, et copiosius lib. de Apparitionibus Spirituum, cap. 9, 10, 13, usque ad libri finem.

INDEX CAPITUM LIBRI SEPTIMI

DE MALIS ANGELIS, EORUMQUE LAPSU ET CULPA.

- CAP. I. *Utrum Angeli in bonos, et malos recte, et sufficienter distribuuntur.*
- CAP. II. *Utrum dæmones, seu aliqui Angeli natura sua mali sint.*
- CAP. III. *Unde habeat Angelus, ut possit peccando fieri malus, et an possit fieri creatura natura sua impeccabilis.*
- CAP. IV. *Utrum potuerit Angelus peccare sine prævio defectu in suo intellectu speculativo.*
- CAP. V. *Utrum quoties voluntas peccat, intellectus ex necessitate consideret fortius turpe objectum, quam honestum.*
- CAP. VI. *Utrum omne peccatum voluntatis defectum aliquem in intellectu pratico supponat.*
- CAP. VII. *Utrum de facto mali Angeli per ignorantiam vel cum plena scientia, et advertentia peccaverint.*
- CAP. VIII. *Utrum Luciferi peccatum superbiæ proprie fuerit, vel esse potuerit.*
- CAP. IX. *Utrum primum peccatum Luciferi fuerit superbia.*
- CAP. X. *Utrum primum peccatum superbiæ in Lucifero fuerit nimius, seu inordinatus appetitus suæ beatitudinis naturalis.*
- CAP. XI. *Utrum primum peccatum Luciferi fuerit inordinatus appetitus supernaturalis beatitudinis.*
- CAP. XII. *Utrum Lucifer peccaverit Dei æqualitatem absolute appetendo.*
- CAP. XIII. *Utrum peccatum Luciferi fuerit circa excellentiam unionis hypostaticæ, illam suæ naturæ inordinate appetendo.*
- CAP. XIV. *Utrum aliqua alia excellentia fuerit, vel esse potuerit objectum superbiæ Luciferi.*
- CAP. XV. *Utrum Lucifer alia peccata præter superbiam commiserit.*
- CAP. XVI. *Utrum Lucifer, seu princeps malorum Angelorum fuerit primus omnium Angelorum etiam sanctorum, quoad perfectionem naturalem.*
- CAP. XVII. *Utrum Lucifer alios Angelos ad peccandum induxerit.*
- CAP. XVIII. *Quale fuerit inferiorum Angelorum peccatum, et quomodo eis Lucifer illud persuadere potuerit.*
- CAP. XIX. *Utrum mali Angeli in primo suæ creationis momento peccaverint.*
- CAP. XX. *Utrum Angeli in primo instanti creationis suæ peccare potuerint.*
- CAP. XXI. *Utrum Angeli nulla interveniente mora, statim in secundo instanti peccaverint.*

LIBER SEPTIMUS.

DE MALIS ANGELIS

eorumque lapsu et culpa.

PRÆFATIO.

Duplex status malorum Angelorum. — Diximus de bonis Angelis, tam viatoribus, quam beatis: superest dicendum de malis, quorum duplex etiam status distinguendus est, viæ scilicet, et termini. Nam licet in istis Angelis duplex fuerit status viæ, bonitatis scilicet, et malitiæ: tamen priorem illum communem cum sanctis Angelis habuerunt, et ideo in initio libri quinti de omnibus est communiter explicatus. Quapropter nihil de illo nobis superest dicendum: solum obiter malos Angelos prius fuisse bonos, paulo post ostendemus, seu amplius confirmabimus. Igitur Angelos malos solum ut malos, seu quoad malitiam in præsentem consideramus. Duplex autem malum in eis invenitur, culpæ, et pœnæ; quibus duplex status respondet, viæ scilicet, et damnationis, seu termini, ex quibus via terminum, et culpa pœnam antecedit, et ideo in præsentem libro de statu viæ, et culpæ, in sequenti vero de statu pœnæ, et termini disseremus.

CAPUT I.

UTRUM ANGELI IN BONOS, ET MALOS RECTE, ET SUFFICIENTER DISTRIBUANTUR.

1. *Vera resolutio affirmans.* — *Primum punctum.* — *An dentur dæmones.* — Resolutio quæstionis affirmans est. Ad illius autem ostensionem, et expositionem duo probanda sunt. Unum est, præter Angelos bonos dari Angelos malos: nam quod boni dentur, amplius probare non est necesse. Aliud est, nullos dari Angelos, qui aut boni, aut mali non sint. Circa primum fuit verus error, nullos dari Angelos malos, seu dæmones. Hujus erroris meminit Origenes, tract. 4, in Matth., circa illa verba: *Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est,*

et male patitur. De quo Marcus, cap. 9, et Lucas etiam 9, dicunt a spiritu immundo fuisse vexatum. Cujus rei rationem quærens Origenes, refert opinionem (quam medicorum vocat) qui nullum esse spiritum immundum arbitrantes, non illis, sed aliis materialibus, seu corporalibus causis similes effectus tribuebant. Simile est, quod D. Thomas, in 4, dist. 34, quæst. 1, art. 3, ait, quosdam ex infidelibus existimasse, nullos esse dæmones, sed tantum ex æstimatione vulgi cogitari. Et idem habet Turrecremata, in cap. *Si per Sartianas*, a. 1, 33, quæst. 1, et plures alios hæreticos variis modis hunc errorem asserentes refert Jodocus Coccius, in Thesauro, lib. 4, art. 5. Solet etiam hic error tribui antiquis philosophis, ut Democrito, et Pythagoræ; imo etiam Aristoteli, quia non cognovit alias intelligentias, nisi moventes orbes, ut patet in 12, *Metaphysicæ*, textu 47, seu cap. 8, et quamvis lib. 1, de Cælo, textu 100, alias cap. 9, plures constituere videatur (omissis aliis interpretationibus) omnes tamen illas supra omnes cælos constituit, illasque felices, imo (ut videtur) etiam immutabiles facit: quare nullos malos Angelos, seu dæmones cognovisse videtur, et ita cum illo sensisse videntur aliqui ex Græcis expositoribus ejus antiquioribus.

2. Fundamentum esse potuit alterum e duobus, unum est, quia nulli sunt Angeli, ac proinde nec boni, nec mali, subindeque nec dæmones. Et in hoc sensu quidam ex rigidioribus confessionistis hæreticis, ut Oseander, et David Georgius negarunt, esse diabolum, vel malos spiritus, ut ex Staphylo, et Lindano refert Prateolus, lib. 1, Hæres. 46, et lib. 4, Hæres. 3. Sed hoc fundamentum in initio libri primi eversum est, ubi ostendimus, dari spiritus creatos, Deo inferiores, et anima, ac homine superiores; ergo falsum est principium, quod sumit fundamentum illud: ac proinde totum

fundamentum ruit. Aliud esse potuit, quia omnes intelligentiæ sunt immutabiles, et consequenter impeccabiles, et in hoc potuit Aristoteles fundari. Sed hoc etiam destructum est lib. 3 et 5, in quibus ostendimus, nullam dari voluntatem creatam immutabilem, aut impeccabilem; ergo non defuit Angelis capacitas malitiæ, seu potentia peccandi. Qua supposita nullum potest cogitari rationis fundamentum ad asserendum nullos esse Angelos malos. Nec etiam est auctoritas, quia humana in hoc nullius est momenti, cum homo Angelorum mores naturaliter cognoscere non valeat, nec etiam datur auctoritas divina (ut statim ostendemus), Angeli vero si boni, et sancti esse supponantur, testificari non possunt, non esse aliquos Angelos malos, quia non possunt divino testimonio contradicere: ergo si aliqui Angeli nullos esse Angelos malos testificentur, vel hoc ipso convincuntur esse mali, quia mendaces sunt, et divinis testimoniis adversantur.

3. *De fide est, dari dæmones.* — *Probatur ex Scriptura.* — Dicendum ergo est, de fide Catholica esse tenendum, dari aliquos Angelos malos, quos Ecclesia juxta Scripturam sacram dæmones, seu diabolos vocat. Probatur, quia expresse traditur in multis Scripturæ locis. Nam in veteri Testamento statim in principio refertur tentatio hominis per serpentem, in quo dæmonem, seu malum Angelum latuisse, et est per se evidens, supposita veritate historiæ, et est communis Ecclesiæ, et Patrum consensus, ut in tract. 2, lib. 3, videbimus, et explicatur Sapient. 2, et Apocal. 20, et indicatur a Paulo 2, Corinth. 11, ubi timere se dicit, ne sicut serpens Evam decepit, ita etiam et nos decipiat: constat enim non serpentem verum, seu animal nos decipere, sed dæmonem. Item idem est manifestum ex historiis Tobie 3, 6 et 12, et Job 1, et sequentibus, et in lege Moysis cultus dæmonum præcipue prohibebatur illis præceptis, quibus idolatria, seu plurium deorum adoratio interdicebatur. Unde in opprobrium Hebræorum dicitur Deut. 32: *Immolaverunt dæmoniis et non Deo, diis quos ignorabant*, et Psal. 95, *Omnes dii gentium dæmonia.*

4. In novo item Testamento passim legimus, Christum ejecisse dæmonia ab hominibus ab illis obsessis, et Matth. 12, *Beelzebub princeps dæmoniorum* appellatur. Et Pharisei, ut Christo exprobrarent, illum dæmonium habere dicebant. In aliis vero locis vocatur diabolus. Et Apocal. 20, vocatur, *Draco, serpens antiquus, qui est diabolus, et Satanas.* Aliis denique locis

vocantur expresse Angeli mali. Psalm. 77: *Misit in eos iram indignationis suæ, immissiones per Angelos malos.* Et Christus, Joann. 8, idem explicat, dum de diabolo ait, esse mendacem, et patrem mendacii: et in idem redit, quod Eccles. 39, vocatur *Spiritus ad vindictam creati, qui in furore suo confirmaverunt tormenta sua*, etc. Et quod Paulus ad Ephes. 6, vocat, *spiritualia nequitie in cælestibus.* Et plura infra adducemus, tractantes de peccato Angelorum, ubi etiam testimonia Patrum afferemus. In re autem, quæ tantum consistit in facto, non est necessaria ratio, infra tamen ex effectibus aliquam a posteriore sumemus.

5. *Probatur secundo ex philosophis.* — Nec latuit hæc veritas antiquos philosophos, et infideles. Refert enim Lactantius, lib. 2, *Divinar. Institut.*, cap. 13, Trismegistum cognovisse dæmones, et principem eorum, quem *dæmoniarchem* appellavit, et cap. 16, in fine, addit, vocasse illos *Angelos, πονηρους*, seu malos. Et idem refert ex Platone et Socrate, qui de se dicebat ab infantia habuisse assiduum dæmonem, cujus arbitrio regebatur. Quod late refert Plato in Apol. Socratis, et dial. 3, de Sapientia, seu Theages, in fine, indicat tamen illum non malum, sed bonum, et custodem Angelum fuisse. Et hujusmodi etiam sunt, quos Philosophi, et Poetæ Genios vocant, ut Stoici, qui singulis genium dari dicebant. Ut refert Seneca, Epist. 110, ubi Scholiastes alia refert. Et Plutarchus, lib. de Tranquillitate animi, versus finem, ait, Menandrum posuisse tantum unum genium bonæ vitæ initiatorum, et magistrum. Sed Empedoclem binos induxisse, utique bonum, et malum, quod ipse sequitur. Et libro *Problematis*, in 50, ait *dæmonia quædam mala circumvire, quibus Di, quasi scelerum ultoribus, adversus impios utuntur*; et libro contra usuram, *dæmones cælicagos* compellat. Refert præterea Lactantius supra Hesiodum vocasse dæmones custodes hominum, quia Deus illos custodes hominum miserat, sed ipsi perditores hominum effecti sunt.

6. Sciendum est autem, nomen dæmonis olim indifferens fuisse, ita ut in bonam et malam partem accipi posset. Nam, ut Isidorus ait lib. 8, *Etymolog.*, cap. 11, dæmones dicti sunt, quasi *daimonas*, id est, peritos, ac rerum præcios. Unde sæpe philosophi Angelos etiam bonos dæmones vocant, ut notat Marsilius Ficinus, in *Comment. ad convivium Platonis*, Orat. 6, cap. 3, ubi addit, *esse vero alios quosdam malos dæmones, Platonici nonnulli, et*

Christiani theologi voluerunt. Et ex mente Platonis et philosophorum de illis disserit latius in præfat. ad Apolog. Socratis; et plura legi poterunt apud Augustinum, lib. 8, de Civitat., cap. 13 et sequent., et lib. 9, cap. 19, ubi docet, secundum usum Scripturæ, et Christianorum non esse dæmones, nisi in malam partem accipiendos. Quam consuetudinem etiam a Paganis ita observari dicit, ut quoties alteri dicunt, *dæmonium habes*, maledixisse intelligantur. Videri etiam potest Eugubinus, lib. 7, de peren. Philosophia, cap. 18, et lib. 8, cap. 3, 8, et 22, 26 et aliis.

7. *Hi philosophi unde cognoverint dæmones. — Efficax argumentum ex effectu.* — Potuerunt autem hi philosophi hanc notitiam addiscere ex aliqua traditione majorum, quæ a primis hominibus inceperit, et fortasse in genere humano semper aliquo modo permanserit. Præcipue vero deducere, illam potuerunt ex aliquibus effectibus, quos vel in seipsis experti sunt, vel ex relatione aliorum audierunt, quia ex illis sine dubio sumitur efficax argumentum. Nam in obsessis, et arreptitiis multa fieri compertum est, quod eorum ingenium, et naturalem conditionem superat; ergo non fiunt per virtutem naturalem animæ; ergo per virtutem alienius superioris moventis, ut quod Latine optime loquatur qui nunquam didicit, et similia. Quæ quidem non fiunt ex immediata Dei motione, tum quia ordinarie non operatur sine causis secundis, tum etiam, quia divina virtute ejectione spiritus homines vexantes, tum item, quia per naturalia remedia solet eorum vexatio leniri, vel impediri, quod est signum, vexationem fieri excitando humores corporis, et sine dispositione talium humorum non posse spiritum illum, qui vexat, homini naturaliter nocere, quod est proprium spiritus creati. Neque etiam potest talis vexatio attribui sanctis Angelis, tum quia illi non sunt hostes hominum, sed benefactores, tum etiam, quia ipsa experientia docet, intentionem talium spirituum esse, inducere homines ad malum, quod non est opus honorum, sed malorum Angelorum. Ex ipsis ergo operibus dæmonum, quatenus sæpe visibilibus, et sensibilibus fiunt, evidenter cognoscitur, esse aliquos Angelos malos, vel per experientiam eorum, qui hos effectus vident, aut audiunt per sensus externos, vel per imaginarias visiones, aut certe per quamdam fidem humanam moraliter certam ex testimonio plurimorum, qui hæc experti sunt. Et hoc etiam confirmant, quæ de effectibus artis magicæ, et de malefi-

ciis, quæ fiunt ex pacto dæmonum, diximus in primo tomo de Religione, libro secundo de superstitionibus, capite decimo quarto, et sequentibus.

8. *Secundum punctum de divisione Angelorum in bonos et malos. — Prima opinio Gentilium philosophorum negans.* — Secundum punctum in titulo capitis propositum petit, ut breviter comprobemus, esse omnes Angelos aut bonos, aut malos, nullosque esse medios ab utrisque differentes. Aliqui enim Gentiles philosophi tres classes Angelorum distinxerunt videntur, quas per bimembrem partitionem, et alterius membri subdivisionem explicare possumus. Supponunt enim imprimis, duos fuisse Angelorum ordines, scilicet, cœlestium, et terrestrium, ex quibus cœlestes bonos esse, et beatam vitam agere fatentur, eosque Deos potius, quam Angelos, vel dæmones vocant. Terrestres autem subdividunt in malos, ac perniciosos hominibus, et non malos (ut sic dicam) vel potius benefactores hominum, non tamen ita bonos, sicut sunt cœlestes: et ideo quasi medii inter bonos, et malos reputantur. Priorem divisionem ex Platone refert Clemens Alexandrinus, lib. 5. Stromat. et Augustinus, libro octavo de Civitat., cap. 13 et 14, ibi tamen posteriorem subdivisionem videtur excludere: nam dicit, omnes cœlestes spiritus secundum Platonem esse bonos, et omnes dæmonas, seu aereos, seu mundanos spiritus esse malos. At vero, lib. 10, cap. 11, ex sententia Porphyrii refert subdivisionem dæmonum: *Nam quosdam appellabat benignos, seu beneficos; alios vero maleficos esse dicebat.* In quo ait Augustinus, Porphyrium more loquendi aliorum philosophorum esse imitatum. Et similiter Eusebius 4, de Præpar., cap. 11 et 12, ex Porphyrio refert divisionem dæmonum in bonos et malos, non tamen declarat, an utroque posuerit a Diis distinctos. Denique Apuleius, libr. de Deo Socrat., refert, Platonem præter summum Deum potuisse secundarios Deos, et alios spiritus, quos cœlicolas vocabat, et ultra hos dæmones. Quomodo autem illos distingueret, non satis declarat, ut videri potest in Alexandri ab Alexandro, l. 6, Genialdier., cap. 4.

9. *Illustratur ex Damasceno.* — Potestque hæc Philosophorum opinio ex Damasceni doctrina illustrari. Ille enim, lib. 2, de Fide, cap. 4, licet in tota sententia longe aliter sentiat, docet tamen, omnes Angelos malos terrestri ordinis fuisse, et non omnes Angelos illius ordinis cecidisse, sed magnam multitudinem eo-

rum, qui subjecti erant Principi terrestri ordinis, quem putat fuisse Luciferum. Ergo præter Angelos cœlestis ordinis terrestrem ordinem distinguit in duas partes, unam malorum qui ceciderunt, aliam in sua naturali rectitudine permanentium. Differt autem Damascenus a Philosophis: nam illi Angelos cœlestes a terrestribus natura distinxerunt videntur: ipse autem expresse docet, omnes ejusdem esse naturæ. Idem Philosophi terrestres Angelos, quos benignos, aut beneficos dæmones vocabant, non credebant esse ita divinos et beatos, sicut cœlestes: et ideo medios inter malos dæmonas, et deos illos constituebant. Damascenus autem eos ejusdem regni cœlestis, et beatitudinis censet esse participes, licet nunc custodiendis rebus inferioribus curam habeant demandatam. Denique Plato (ut D. Thomas, et multi consent) inter cœlestes intelligentias ideas omnium specierum posuit: an vero ideas poneret inter eos Angelos cœlestes, quos Deos vocat, vel distinctas esse censuerit, incertum est, nec mirum, quia multi etiam dubitant, an ideas extra mentem divinam posuerit.

10. *Secunda opinio etiam negans.* — Alio vero modo distinxerunt aliqui non solum inter Angelos bonos, et malos, sed etiam inter ipsos malos. Aiunt enim prius peccasse diabolum, et propterea Deum e cœlo illum eiecisse in terram, et nihilominus ei potestatem in illam concessisse. Ne tamen nimium sua potestate abuteretur, et terram corrumpere, hominesque dispergeret, Deum misisse alios Angelos ad hominum tutelam; illos autem malitia diaboli fuisse corruptos, et mulierum congressu fuisse coinquinatos, et sic damnatos esse, et diaboli ministros, ac subditos factos esse. Ex his vero Angelis ad foeminas accedentibus, dicunt, fuisse procreatos quosdam spiritus, qui nec sunt Angeli, nec homines, sed cujusdam mediæ naturæ. Et ita orta esse, dicunt, duo genera dæmonum, unum cœleste, alterum terrestre, utrosque vero esse immundos spiritus. Hanc fabulam ut veram historiam refert Lactantius, libr. 2, Divinit. institut., cap. 14, et secundum illam antiquos Philosophos interpretatur.

11. *Judæorum delirium.* — Fundari autem videtur in illo vulgari testimonio Genes. 6: *Postquam ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, etc.,* quod de Angelis multi antiqui Patres interpretantur. Ex quibus Justinus etiam Apol. 1 pro Christianis insinuat, ex illo concubitu Angelorum cum foeminis natos fuisse dæmones. Athenagoras vero in legatione

pro Christianis, non lege a fine, eandem tradens sententiam, dixit, Angelos ex foeminis genuisse gigantes, animas vero eorum esse dæmones: cujus autem naturæ sint, non declarat. Indicat tamen habere quasi innatam malitiam consentaneam constitutioni, quam a parentibus acceperunt. A qua sententia non dissentit Eusebius, libr. 5, de Præpar., cap. 4. Sunt quidem et alii antiqui Patres, qui sententiam illam de congressu malorum Angelorum ad foeminas secuti fuerunt, ut Tertullianus, Cyprianus, Clemens Alexandrinus, et alii, tamen illi non dicunt, ex illis Angelis natos esse dæmones terrestres, nec duos ordines dæmoniorum distinguunt. Contrario vero modo quidam Judæi delirantes dixerunt, Adam genuisse quosdam dæmones ex congressu cum aliis dæmonibus, seu malis Angelis, utique foeminei sexus, ut refert Coccius, ubi supra.

12. *Vera sententia de fide omnes Angelos, aut bonos esse aut malos.* — In hoc vero puncto breviter dicendum est, omnes Angelos aut bonos, aut malos esse: nec inter hæc duo generalia membra medium posse cogitari. Hæc assertio de fide est. Quia Scriptura solum Angelorum bonorum et malorum mentionem facit, et ita de illis loquitur, ut nullum dari alium Angelorum ordinem satis aperte doceat. Eademque est communis traditio Patrum, et Theologorum omnium, ut ex dictis, libro primo, de substantia et natura Angelorum, et in lib. 5, de bonis Angelis manifestum est: et confirmabitur amplius ex dicendis de peccato Angelorum. Et ideo ab allegationibus nunc absterneo, et ratione assertionem ostendo. Quia imprimis distinctio inter bonos et malos Angelos non est in gradu naturæ, sive loquamur de supremo gradu, seu genere naturæ intellectualis, sive de generibus intermediis (si illa dantur in Angelis) seu de ordinibus, aut hierarchiis, quæcumque ratione illa distinguantur. Probatur prior pars, quia omnes Angeli sunt intellectuales, ut supponimus, et sunt spirituales substantiæ omni vero corpore carentes, et consequenter homine superiores, nec datur natura intellectualis media inter humanam, et angelicam, quæ omnia in libro primo ostensa sunt: ergo boni et mali Angeli in gradu intellectuali conveniunt: ergo in illo ut sic distinguere non possunt. Altera vero pars probatur, quia sub quolibet genere, vel hierarchia, aut ordine Angelorum secundum essentiam seu naturam suam consideratis, possunt Angeli boni et mali reperiri, et fortasse de facto inventi sunt, ut postea dicemus: ergo illa distinctio